

*Стеценко Ніна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри історії держави
і права України та зарубіжних країн
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

АГРОНОМІЧНА ДОПОМОГА НАСЕЛЕННЮ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ У ХІХ – НА ПОЧ. ХХ СТСТ.

«Декаданс сільського господарства держави є декаданс народний» – так закінчив свою промову на багатолюдному з'їзді фермерів і агрономів президент однієї з великих залізничних компаній у Сполучених Штатах, який приймав жваву участь у тому суспільному русі, який привертав до себе в Америці загальну увагу, і яке має своїм завданням зростання культурного і матеріального добробуту самих широких верств сільськогосподарського населення країни і всіляке сприяння потягу населення «назад до землі». Усім було до очевидності зрозуміло, що зростання продуктивності землеробської праці, тісно і нерозривно пов'язано зі зростанням як загального, так і спеціального сільськогосподарського культурного рівня усього фермерського населення країни. На той час, при тридцяти мільйонах землеробського населення, американці витрачали на агрономічну допомогу приблизно сімнадцять мільйонів доларів на рік. При цьому, уся діяльність американських досвідних станцій з річним бюджетом у шість мільйонів доларів і добра половина роботи Вашингтонського Департаменту Землеробства, бюджет якого перебільшував тридцять п'ять мільйонів доларів на рік і діяльність сільськогосподарських рад в окремих штатах також були формами агрономічної допомоги населенню. До цього ж, щорічно між фермерами розповсюджувалися мільйони не в гіперболічному, а в самому літеральному значенні, екземплярів сільськогосподарських книжок і брошур. Одних так званих фермерських бюлетенів було розповсюджено у 1909 р. Вашингтонським Департаментом Землеробства більш ніж сім мільйонів екземплярів. При цьому передбачалось, що п'ять мільйонів фермерів, їх жінок та дітей найближчим часом будуть охоплені тією чи іншою формою агрономічної допомоги. Тисячі лекторів і керівників віддавали цій справі багато часу та праці, при цьому виключна увага приділялася загальною та особливо спеціальною пресою. Десятки тисяч сільськогосподарських товариств, фермерських клубів та інших організацій проявляли до цього жвавий інтерес. Для повного успіху справи необхідно було залучити усю фермерську масу і не тільки повідомити їй ті або інші відомості, але й навчити її втілювати ці здобутки пізнання у своїй повсякденній роботі.

Адміністративні органи, як органи громадського управління, відігравали значну роль у організації агрономічної допомоги населенню Сполучених Штатах. Це були – Федеральний Департамент Землеробства у Вашингтоні, «Сільськогосподарські Ради» в окремих штатах або замінюючи їх у деяких випадках «Штатні Департаменти Землеробства» та Університетські Ради у тих штатах, де під їх безпосереднім контролем знаходилися кошти, які асигнувалися законодавчими установами на сільськогосподарську освіту і агрономічну допомогу.

Виконавчими органами були – відділи агрономічної допомоги при сільськогосподарських коледжах (інститутах), окремі відділи коледжів і станцій, особи або установи, керівні організації так званих фермерських інститутів, різні сільськогосподарські товариства, залізничні компанії і деякі інші приватні установи. Але, з огляду на розвиток цієї справи, виникла необхідність у більшій її систематизації. При цьому намітилася особлива тенденція у концентрації, по можливості, усіх видів агрономічної допомоги в руках «відділів агрономічної допомоги». Такі відділи уже існували у тридцяти трьох із сорока семи штатів і

територій. Перший із них виник у 1901 р., три у 1905 р., п'ять у 1907 р., три у 1908 р., дев'ять у 1909 р.

Форми, в яких проявлялася агрономічна допомога населенню в Америці були дуже різноманітні. Важливою формою було розповсюдження сільськогосподарських знань у вигляді **організації «фермерських інститутів»** для дорослих фермерів, жінок та молоді. Також діяли **інститути на колесах**, так звані спеціальні «кукурудзяні», «пшеничні», «маслобійні» потяги, облаштовані у кооперації з залізничними компаніями. Організовувалися **пересувні сільськогосподарські школи** загального типу, з групами по тваринництву, рільництву і домоводству та спеціальні по молочному господарству, садівництву, городництву і т.д. Діяли **короткострокові курси при агрономічних центрах** – загальні з групами по тваринництву, рільництву і домоводству, спеціальні, по молочному господарству, свиноводству, бджільництву, машинокеруванню і т.д., по сільськогосподарському природознавству для викладачів початкових шкіл.

Проводилися систематичні лекційні курси по сільськогосподарським предметам у віддалені від агрономічних центрів та курси домашнього читання для фермерів взагалі, і для попередніх слухачів короткострокових курсів зокрема. Передбачалося також подорожуючі сільськогосподарські бібліотеки у зв'язку з курсами домашнього читання; інформаційна робота через загальні і спеціальні засоби масової інформації; консультації письмові і особисті; організація «фермерських тижнів» (з'їздів фермерських організацій) при агрономічних центрах; фермерські екскурсії на дослідні станції і поля; видання і розповсюдження сільськогосподарської літератури.

Дієвою формою надання агрономічної допомоги населенню було **розповсюдження сільськогосподарських умінь**, в рамках якої відбувалися наступні заходи: організація різного роду сільськогосподарських змагань між дорослими фермерами і фермерською молоддю; сільськогосподарська демонстрація на громадських і приватних фермах; організація всіляких виставок крупного і малого районів.

У підсумку необхідно зазначити, що організаційна ідея, якою керувалася агрономічна думка у Сполучених Штатах Америки у XIX – на початку XX ст. утілилася у створенні в кожному штаті агрономічного центру, який складався з трьох координованих рівноправних частин: а) сільськогосподарського коледжу, б) дослідної станції, в) відділу агрономічної допомоги, пов'язаних між собою територіально, що передбачало безпосередню близькість до сільськогосподарського населення та розуміння реальних його інтересів і потреб.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

XXIII

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»

30 квітня 2020 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**МАТЕРІАЛИ ХХІІІ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»**

30 квітня 2020 року

Харків – 2020

Відповідальні за випуск:

Нанарова Ольга Олександрівна – член Секретаріату ГО «Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого».

УДК 340.12.001

ББК 67.0

78

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

78 Матеріали ХХІІІ науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції», м. Харків, 30 квітня. 2020 р. Харків, 2020. 293 с.

Статті друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 228-п, м. Харків, 61024, Україна.